

Gezondheid op de eerste plek Toegang tot geneesmiddelen in Europa

In veel Europese landen is de gezondheidszorg van hoog niveau, met gelijkheid en solidariteit als kernbeginselen voor hun gezondheidsstelsel. Ondanks dat er nog steeds sprake is van ongelijke toegang tot gezondheidszorg, zowel tussen als binnen de EU-lidstaten, kunnen we over het algemeen trots zijn op onze gezondheidsstelsels, zeker wanneer we ze vergelijken met het dure Amerikaanse model.

Gezondheidszorg is een algemeen goed en van essentieel belang voor het welzijn van mensen. Het is één van onze meest fundamentele rechten en de meerderheid van de Europeanen wil dat de EU meer doet voor gezondheid. Recht op gezondheid betekent dat iedereen op tijd toegang heeft tot goede en betaalbare gezondheidszorg, en tot effectieve, veilige geneesmiddelen van goede kwaliteit. Lidstaten zijn verplicht dit recht te realiseren. De productie en de prijsstelling van nieuwe geneesmiddelen is de afgelopen jaren echter steeds meer overgelaten aan de markt. Ook in Nederland zien we steeds meer problemen met onaanvaardbaar dure medicijnen.

Veel gezondheidsstelsels in de EU, waaronder het Nederlandse, lijden onder de gevolgen van beleid dat gericht is op groei van de Europese economie en winstmaximalisatie, in plaats van op het waarborgen van de toegang tot hoogwaardige en betaalbare behandelingen voor mensen die dat nodig hebben. Wereldwijd neemt de druk op gezondheidsstelsels toe door stijgende prijzen van dure geneesmiddelen. Steeds meer behandelingen voor levensbedreigende ziekten, zoals kanker en zeldzame ziekten, worden daardoor onbetaalbaar voor patiënten én ons gezondheidsstelsel.

Het huidige Research & Development (R&D)-systeem van medicijnen belooft nieuwe geneesmiddelen met monopolies in de vorm van octrooibeschermt en andere exclusieve marktrechten, waardoor gezonde concurrentie en innovatie uitblijft. Dit maakt medicijnen onnodig duur. Bedrijven kunnen exorbitante prijzen voor medicijnen vragen, wat zwaar drukt op de publieke zorgkosten. Dit geld zou binnen de zorg ook voor andere doeleinden gebruikt kunnen worden. Het systeem brengt de houdbaarheid van zorgstelsels in Europa in gevaar.

Het is daarom dringend tijd dat er maatregelen komen die garanderen dat EU-burgers toegang hebben tot de innovatieve geneesmiddelen. Investeren in kennisdeling en gezamenlijke onderzoeksprocessen is hierin essentieel. De EU heeft al stappen gezet om datatransparantie en samenwerking in het onderzoeksproces te bevorderen. Deze aanpak moet ook doorgezet en explicieter toegepast worden op biomedische R&D.

De aanstaande EU-verkiezingen bieden een kans om de belangen van mensen centraal te stellen in EU-beleid. Door te luisteren naar de wensen van burgers en actie te ondernemen op onderwerpen die zij echt belangrijk vinden, kan het vertrouwen in het Europese project worden hersteld.

Om burgers centraal te stellen in het gezondheidsbeleid van de EU, willen we dat de volgende onderwerpen prioriteit krijgen op de agenda van het toekomstige Europees Parlement en de nieuwe Europese Commissie:

Publiekrendement op overheidsinvesteringen

We willen dat het geld van de belastingbetaler dat in biomedische R&D wordt geïnvesteerd leidt tot publiek rendement, en de maatschappij ten goede komt. De investeringen van de EU moeten gebaseerd zijn op de gezondheidsbehoeften uit de samenleving. Het moet de toegankelijkheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van de R&D-resultaten waarborgen. We zien graag dat 'open science', met inbegrip van openbare gegevens en toegang tot publicaties, de standaard wordt.

Gezonde concurrentie en eerlijke handel

Verder willen we dat EU-landen kijken naar hoe ze het systeem van exclusieve rechten door geneesmiddelenregulering (zoals data en marktexclusiviteit) kunnen aanpassen, zodat er een gezond evenwicht ontstaat. Ook willen we niet alleen dat de EU hervormt en zorgt voor een gezond evenwicht tussen private belangen en het publieke belang, maar ook dat zij zorgt voor eerlijke concurrentie door concurrentieverstorend gedrag te voorkomen en te bestraffen. Daarnaast moet de EU afzien van het exporteren van oneerlijke normen rondom Intellectuele Eigendomsrechten (IER) en een handelsbeleid voeren dat juist de volksgezondheid wereldwijd waarborgt en bevordert.

Een duurzaam R&D-systeem

Bovendien willen we dat de EU en de lidstaten gezonde concurrentie bevordert en echte innovatie stimuleert door een duurzaam systeem voor overheden en patiënten te creëren. Daarbij moeten ze mogelijke R&D-modellen op basis van open science-principes bekijken. Hierbij denken we ook aan het loskoppelen van de R&D-financiering van de verwachting van een monopolie en hoge prijzen. In plaats daarvan kunnen we met behulp van pilots en haalbaarheidsstudies nieuwe financieringsregelingen uitproberen, zoals het inzetten van innovatieprijzen, maatschappelijke verantwoorde licenties en open source-onderzoek.

Echte innovatie en veiligheid van patiënten

We vinden het essentieel dat nieuwe geneesmiddelen een therapeutische meerwaarde hebben ten opzichte van bestaande behandelingen. We moeten vasthouden aan hoge normen voor het wetenschappelijk bewijs als voorwaarde voor markttoelating voor nieuwe medische producten. Daarnaast willen we meer transparantie op zowel gegevens van clinical trials als het toezicht op de veiligheid van geneesmiddelen. Ook zien we graag dat EU-landen beter samenwerken op het gebied van Health Technology Assessment, met het hoogste niveau van transparantie, onafhankelijkheid, empirisch onderbouwde adviezen en uitsluiting van belangenconflicten.

Dit manifest is ontwikkeld op basis van het [Europese manifest](#) van the European Alliance for Responsible R&D and Affordable Medicines.